

**А.М. Бричко, канд. екон. наук, ст. викладач
Сумський національний аграрний університет**

ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті визначені заходи, що впливають на підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в умовах глобалізації. Зроблено висновок про те, що від різних факторів залежить здатність молокопереробних підприємств адаптуватись в умовах нестабільності та визначати рівень своєї конкурентоспроможності.

Ключові слова: молокопереробні підприємства, конкурентоспроможність, глобалізація, заходи підвищення конкурентоспроможності, сільське господарство .

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси, що відбуваються в економіці призводять до того, що конкурентні відносини на світових ринках постійно змінюються та спонукають підприємства знаходитись в постійному пошуку гнучкої стратегії розвитку. В Україні молокопереробний сектор має високий потенціал, що не достатньо ефективно використовується на сьогоднішній день. При формуванні конкурентоспроможності молокопереробних підприємств значну увагу приділяють визначенню та аналізу конкурентного середовища. Підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств є предметом наукових досліджень, що обумовлено забезпеченням ефективності діяльності підприємства. А визначення заходів підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в умовах глобалізації є актуальним сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам конкурентоспроможності молокопереробних підприємств були присвячені праці наступних вчених-дослідників: В.Г. Андрійчук, В. Бойко, М. Дем'яненко, Ю. Коваленко, Л. Мармуль, В. Месель-Веселяк, Л. Піддубна, П. Саблук, Н. Сулима, М. Чумаченко, О. Швець, О. Шпичак та ін. Вищеназвана проблема є важливою для розвитку молокопереробних підприємств України, тому потребує подальшого вивчення. Адже визначення заходів підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств допомагає галузі адаптуватись до умов

глобалізації та виживати в умовах нестабільності економіки. Ця проблема висвітлена недостатньо повно та цілісно.

Постановка завдання. Метою написання статті є визначення заходів підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств України в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний ринок молокопереробних продуктів динамічно розвивається та є висококонкурентним сектором, відкритим для виробництва нових продуктів. У вітчизняній молочній промисловості існує тенденція до витіснення дрібних молокопереробних підприємств з ринку, їх поглинання великими компаніями.

Останні п'ять років в різних країнах спостерігається активний процес згрупування молочних ринків. Наприклад, в Данії більше 80% ринку контролює шведський кооператив Arla Food. В Нідерландах близько 60 % ринку належить голландській компанії Campina. Найкрупніший світовий консолідатор в молочній галузі – французька компанія Lactalis. Вона достатньо успішно розвивається в Європі і світі, всього в неї 125 підприємств, в тому числі і в Україні. В Україні триває процес укрупнення ринку через концентрацію виробництва [1].

Конкуренція в галузі молокопереробки є різнорівневою: між великими підприємствами-лідерами галузі вона відбувається за рахунок нецінових методів конкуренції; між великими та дрібними підприємствами галузі, які співіснують, працюючи в неоднакових цінових сегментах та різних ринках [2, С.103].

Стан молокопереробної галузі впливає безпосередньо на продуктову безпеку країни, адже підприємства випускають життєво важливу продукцію, що задовольняє первинні потреби людей. Щоб відповідати ринковому очікуванню молокопереробні підприємства, використовують не завжди якісне молоко, або замінюють тваринні жири на рослинні, що призводить до погіршення якості готової продукції, поступової втрати підприємством конкурентних переваг на ринку. Проблеми конкурентоспроможності молокопереробних підприємств поглиблюються незавершеністю та непослідовністю інституціональних перетворень у цій галузі.

Підприємство, що вступає в глобалізаційний простір, позбавляє себе доступу до технологічних здобутків постачальників чи покупців, які вже не будуть працювати на вільному ринку і у них вже не буде стимулу та бажання до розробок ноу-хау. Інтеграція обмежує фірму у свободі вибору постачальників, що може викликати зниження її конкурентоспроможності. Завдяки застосуванню новітніх технологій у переробці молока,

можливостей контролю за дотриманням технології на всіх її етапах, запровадженню необхідних стандартів якості, агрохолдинги мають безперечні конкурентні переваги порівняно з іншими формами ведення агробізнесу. Так, тільки на великих сучасних молокопереробних підприємствах можна досягти необхідної глибини переробки молока, асортименту, якості, економічної ефективності та достатнього рівня конкурентоспроможності [5, С.45-49].

Підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств забезпечує їх ефективне функціонування. Під конкурентоспроможністю розуміємо здатність підприємства найефективніше використовувати власний потенціал з метою посилення ринкових позицій та здобуття конкурентних переваг. На конкурентоспроможність молокопереробних підприємств впливають чинники: специфіка сільського господарства, визначення рівня конкуренції сільськогосподарських виробників, великою чисельністю товаровиробників. Переробні підприємства взаємодіють із сільськогосподарськими підприємствами на основі поєднання інтересів, що реалізуються за допомогою кооперації, використання високопродуктивних технологій виробництва та переробки молока, визначення спеціалізації підприємств, оптимізація транспортних робіт, збільшення завантаження виробничих потужностей молокопереробних підприємств. Нестабільне ринкове середовище вимагає від підприємств молокопереробної галузі адаптованості до змін, оскільки саме це є основним чинником конкурентоспроможності.

Трансформація економіки України з метою підвищення конкурентоспроможності потребує створення відповідних економічних, організаційних та правових передумов для ефективного функціонування підприємств на висококонкурентних ринках в глобалізаційних умовах. Дослідження свідчать, що основними факторами, які стримують конкурентний розвиток підприємств молокопереробної галузі в Україні є: відсутність системи законів, спрямованих на захист прав і підтримку молокопереробних підприємств у глобалізаційних процесах; слаборозвинута ринкова інфраструктура; відсутність економічних зв'язків між виробниками молока і підприємствами-переробниками молочної сировини; недосконалість податкової політики; відсутність ефективних цільових програм розвитку і підтримки галузей, орієнтованих на зовнішні ринки.

Основними заходами підвищення конкурентоспроможності вітчизняних молокопереробних підприємств:

- ✓ необхідне впровадження прогресивних технологій глибокої переробки молочних відходів, виробництво молочних продуктів інновацій для забезпечення можливості дослідження і використання нових резервів зниження витрат;
- ✓ використовувати високопродуктивні технологічні лінії з виробництва молочної продукції та ресурсозберігаючі технології, що підвищують ефективність використання сировини, а також впроваджувати в практику економічної роботи сучасні методи та інструменти управління витратами;
- ✓ рекомендації щодо впровадження високопродуктивного технологічного обладнання, збільшення обсягів виробництва та завантаженості виробничих потужностей, застосування альтернативних важелів впливу на витрати;
- ✓ необхідне залучення додаткових інвестицій в розвиток виробництва, застосування прогресивних технологій виробництва з метою підвищення продуктивності і якості молочної продукції, підвищення рівня використання технологічного обладнання, більш широке використання методів фінансового планування та аналізу в процесі управління, підвищення кваліфікації працівників.

Висновки. Конкурентоспроможність молокопереробних підприємств залежить від впливу факторів: від підтримки держави, науково-технічної, інноваційної, інвестиційної політики підприємства, ступеню впровадження сучасних технологій виробництва, управлінських заходів, від розробки перспективних напрямків підвищення рівня використання потенціалу в технологічній, інформаційній, інноваційній сферах функціонування підприємства. Від цього залежить здатність підприємства адаптуватися та виживати в умовах жорсткої конкуренції та глобалізаційних процесах. Взяття до уваги рекомендацій, що викладені в статті допоможе молокопереробним підприємствам в Україні втримати свої позиції на вітчизняному ринку, інтегруватися в глобалізаційний простір, збільшити прибутки. Це дасть можливість залучати іноземні інвестиції для покращення діяльності підприємства, розширення товарного асортименту, закупівлі новітнього устаткування тощо. *Перспективою подальших наукових досліджень* є визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в Україні.

Бібліографічний список: 1. Харченко С.В. Передумови та економічні аспекти розвитку молокопереробних підприємств України / С.В. Харченко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – № 5, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=573>. 2. Савицька В. Актуальні проблеми розвитку ринку молока і молочних продуктів / В. Савицька // Економіка АПК. – 2002. – № 11. – С. 102-138. 3. Комарницький І.М., Цар Г.В. Формування механізму організаційно-економічної підтримки молокопереробних підприємств, орієнтованих на експорт / І.М. Комарницький, Г.В. Цар // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2010. – № 2. – С. 154-159. 4. Вольська О.М. Управління ефективністю молокопереробних підприємств / О.М. Вольська // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова – 2014. – Т. 19. – Вип. 2/3 – С. 51-53. 5. Ткачук Г.Ю. Формування конкурентоспроможності малих підприємств агробізнесу: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / Г.Ю. Ткачук. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – 200 с.

А.М. Бричко Меры повышения конкурентоспособности молокоперерабатывающих предприятий в условиях глобализации. В статье определены меры, влияющие на повышение конкурентоспособности молокоперерабатывающих предприятий в условиях глобализации. Сделан вывод о том, что от разных факторов зависит способность молокоперерабатывающих предприятий адаптироваться в условиях нестабильности и определять уровень своей конкурентоспособности.

Ключевые слова: молокоперерабатывающие предприятия, конкурентоспособность, глобализация, меры повышения конкурентоспособности, сельское хозяйство.

A.M. Brychko Measures improving competitiveness of dairy processing enterprises in conditions of globalization. This paper suggests that in Ukraine, the dairy processing sector has a high potential, but it is not enough effectively used today. Improving the competitiveness of dairy processing enterprises is subject of research, due to ensure the effectiveness of the company. Determination of factors influencing the competitiveness of the dairy processing enterprises in conditions of globalization is an actual today. The purpose of this paper is to determine the factors influencing the competitiveness of the dairy processing enterprises in Ukraine in conditions of globalization. Research shows that the main factors constraining the development of competitive enterprises of dairy processing industry in Ukraine are: absence of a system laws to protect the rights and support for dairy processing enterprises in globalization processes; underdeveloped market infrastructure; absence of economic relations between milk producers and enterprises-processors of dairy raw materials; imperfection tax policy; absence of effective programs of development and support sectors oriented to foreign markets. Conclusion has been made about the competitiveness of dairy processing enterprises depends on

influence of factors: support from the state, science and technology, innovation, investment policy of the enterprise, the degree of implementation of modern technologies production and management activities, from the development perspective directions of increased use of capacity in technology, information, innovative spheres functioning of the enterprise. Depends on this the enterprise's ability to adapt and survive in a competitive environment and globalization processes.

Key words: dairy processing enterprises, competitiveness, globalization, measures of influence on the competitiveness, agriculture.